

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtrum circumstantia humanorum actuum sint considerandæ
Theologo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

QVÆSTIO SEPTIMA.

De Circumstantijs actuum humanorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Circumstantia sit accidens humanorum actuum?

Respondetur affirmatiuè. Ratio est, quia omnis conditio rem attingens, quæ tamè est extra eius naturam, rectè dicitur accidens: atqui circumstantia est conditio operis, ipsum aliquo modo attingens, & tamen extra eius substantiam: ergo &c.

Notandum Primò, Non omne adiunctum, quod quouis modo attingit, vel afficit actum, vocari hoc loco circumstantiam: sed illud quod ita afficit, vt aliquid conferat ad bonitatem vel malitiã eius moralem. Vnde conditio personæ, vel materiæ, vel temporis, vel loci, vel instrumenti, si nihil conferat ad bonitatem vel malitiam actus, erunt quidem circumstantiæ ipsius naturales; non tamen morales; de quibus hic loquimur.

Notandum Secundò, Circumstantias vocari accidentia actuum humanorũ; non quod physicè ipsis inhæreant (exceptã vnã, scilicet *Quomodo*) sed quòd actus humani ordinem quemdam accidentarium ad illas habeant; ratione cuius moraliter ab eis affici censentur; accipientes aliquod esse morale, tamquã à veris accidentibus. Exempli causã, Si Religiosus furtum committat, conditio personæ censetur accidens istius operis, quia furtum est, quia non est de ratione furci, vt auctor eius sit religiosus: tamen furtum ex ordine ad illam conditionem, accipit aliquod esse morale; scilicet nouam repugnantiam respectu dictaminis rectæ rationis: efficitur enim sacrilegium.

ARTICVLVS II.

Vtrum Circumstantia humanorũ actuum sint cõsideranda Theologo?

Respondetur affirmatiuè. Ratio est, quia bonitas & malitia humanorũ actuum, magnam partem ex circumstantijs pendet. Vnde Concil. Trid. sess. 14. c. 5. ait; *Peccata sine circumstantijs neque integrè explicari, neque cognosci posse.*

ARTICVLVS III.

Vtrum cõuenienter enumerentur Circumstantia 3. Ethic. c. 1?

Conclusio est rectè enumerari. Aduerte tamen, Aristotelè ibi duas omittere, *Vbi*, & *Quando*. Sunt igitur in vniuersum octo circumstantiæ hoc versiculo comprehensæ: *Quis*, *Quid*; *Vbi*, *Quibus auxilijs*, *Cur*, *Quomodo*, *Quando*, &, *Circa quid*. Quæ vltima, secundum D. Thomam, intelligitur sub *Quid*. Has omnes enumerat Nemesius lib. de Homine c. 31. & Damascenus lib. 2. de fide c. 24. non plures, aut pauciores.

*Explicatur
in singula
Circumstantia.*

Notandum Primò, Circumstantias non significare cõditiones necessariò actibus humanis ad-

iacentes, sicuti dictum est; sed eas quæ per accidens cõiunguntur, vel actui immediatè, vel causis eius, vel effectui: vt circumstantia *Quis*, non designat personam operantem (hæc enim non est circumstantia, sed causa essentialiter necessaria, vt actus fiat) sed designat conditionem personæ per accidens ei coniunctam, quæ tamen aliquid ad bonitatem vel malitiam operis conferat; vt esse personam publicam, Sacerdotem, Religiosum, matrimonio iunctum, &c.

Circumstantia *Quid*, vt distinguitur à circumstantia *Circa quid*, significat duo; Primò, Magnum & paruum in obiecto, v. g. in re per furtum ablata; quamuis alij hoc referant ad circumstantiam *Circa quid*. Secundò, Designat effectum aliquem, qui per accidens ex opere secutus est: vt si ex homicidio secuta sit paupertas liberorum occisi, praua institutio, & similia.

Circa quid, significat conditionem personæ, vel obiecti contra quod peccatur: vt si sit Sacerdos, si parens, si res sit sacra.

Circumstantia *Quomodo*, significat modum actionis: vt, si feruenter, an tepidè, si spontè, an coactè, sciens, an ignorans; ex passione, an ex malitia.

Cur, significat finem extrinsecum operis, vt, si det eleemofynam ob vanam gloriam.

Vbi, significat conditionem loci; vt, si in loco sacro, an Prophano.

Quando, significat conditionem temporis; vt, si die Festo, an alio.

DVBIVM I.

Vtrum non sint plures circumstantia quam istæ octo?

Ratio dubitandi est, quia D. Bonaventura in 4. d. 16. explicans textum Magistri num. 9. ponit 14. circumstantias his verbis:

Aggrauat Ordo, Locus, Persona, Scientia, Tempus, Aetas, conditio, numerus, mora, copia, causa, Est modus in culpa, status altus, luctu passiva.

Ioannes Maior in 4. d. 17. q. 4. ponit, quoties inter circumstantias.

Respondeo, Omnes circumstantias contineri octo iam enumeratis: neque Aristoteles, neque Nemesius vel Damascenus plures enumerant. Idque probari potest hac ratione D. Thomæ. Circumstantia enim est aliquid extrinsecum actui, certo tamen modo illum attingens in ordine ad dictamen rationis. Tripliciter autem potest actum attingere. Primò, Attingendo ipsum actum in seipso. Secundò, Attingendo causam eius. Tertio, Attingendo ipsius effectum.

Si actum in se attingat; id fiet vel per modum mensuræ; vt *tempus*, & *locus*: vel per modum qualitatis actus; vt circumstantia, *Quomodo*.

Si attingat actum ratione effectus, erit circumstantia *Quid*.

Denique si ratione causæ attingat; id erit vel ratione causæ finalis; vt, *Cur*: vel ratione causæ materialis; vt circumstantia *Circa quid*: vel efficientis principalis, vt *Quis*: vel efficientis instrumentalis, vt *quibus auxilijs*. Vnde

Quis;

Quid.

Circa quid

Quomodo

Cur.

Vbi.

Quando.

4

Tantum octo sunt circumstantia.